

UZASADNIENIE

Decyzją z 23.12.2021 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł., po rozpoznaniu wniosku z 8.11.2021 r., odmówił G. D. prawa do rekompensaty z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze z uwagi na nieudokumentowanie według stanu na dzień 1.01.2009 r. co najmniej 15 lat pracy w tego rodzaju warunkach. (decyzja w aktach ZUS - k. 25)

Odwołanie od w/w decyzji złożył wnioskodawca, wnosząc o jej zmianę poprzez przyznanie prawa do spornego świadczenia w wyniku zaliczenie do stażu pracy wykonywanej w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze: 1) okresu zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) w K. od 7.09.1976 r. do 31.05.1979 r. na stanowisku zbrojarza, a także 2) okresu zatrudnienia w Fabryce (...) w Ł. od 2.06.1980 r. do 3.11.1994 r. na stanowisku montera urządzeń i instalacji wodociagowych, kanalizacyjnych i gazowych w głębokich wykopach. (odwołanie - k. 3 -5)

W odpowiedzi na odwołanie pozwany organ rentowy wniósł o jego oddalenie. Pozwany wyjaśnił, że nie zaliczył obu spornych okresów zatrudnienia do stażu pracy wykonywanej w warunkach szczególnych, ponieważ świadectwa pracy z Fabryki (...) oraz (...) Przedsiębiorstwa Elektrowni i (...) nie spełniają wymogów formalnych. Ponadto pozwany wskazał, że do stażu tego rodzaju pracy nie można zaliczyć z okresu zatrudnienia w Fabryce (...) w Ł. okresów, gdy wnioskodawca pobierał zasiłki chorobowe od 21.10.1993 r. do 6.03.1994 r., od 11.10.1994 r. do 29.10.1994 r., co łącznie daje 5 miesięcy i 29 dni okresów zasiłkowych. Zakład stwierdził także, że do stażu pracy w warunkach szczególnych nie można zaliczyć okresu odbywania przez ubezpieczonego służby wojskowej od 27.10.1976 r. do 17.10.1978 r., ani też okresu po jej zakończeniu od 18.10.1978 r. do 14.11.1978 r., tj. do dnia powrotu odwołującego do pracy w (...) Przedsiębiorstwie Elektrowni i (...) na poprzednio zajmowane stanowisko zbrojarza, akcentując, że w przypadku rekompensaty nie ma zastosowania pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy w uchwale składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z 16.10.2013 r., II UZP 6/13 (OSNP 2014, Nr 3, poz. 42). (odpowiedź na odwołanie - k. 9)

W piśmie procesowym z 17.03.2022 r. (data nadania) wnioskodawca poparł odwołanie, wraz z przytoczoną na jego uzasadnienie argumentacją, a dodatkowo wniósł również o uwzględnienie do stażu pracy wykonywanej w warunkach szczególnych lub szczególnym charakterze kolejnego, trzeciego, okresu zatrudnienia w (...) Kombinacie Budowlanym (...) w Ł. od 25.05.1979 r. do 10.05.1980 r. na stanowisku majstra, na którym do jego obowiązków należała kontrola międzyoperacyjna i kontrola jakości prac zbrojarskich oraz dozór techniczny prac zbrojeniowych. Odwołujący ponadto zarzucił, że pozwany błędnie nie zaliczył do stażu pracy wykonywanej w warunkach szczególnych okresu służby wojskowej, akcentując, że pracę po zakończeniu zasadniczej służby wojskowej podjął w ciągu 1 miesiąca i zakład pracy uznał ciągłość zatrudnienia, a więc potwierdził tym opłacenie składki na ubezpieczenie społeczne. Co do odliczonych przez ZUS okresów przebywania na zasiłku chorobowym w czasie zatrudnienia w Fabryce (...) wnioskodawca oświadczył, że nie wnosi żadnych zastrzeżeń. (pismo procesowe wnioskodawcy - k. 22-23, koperta k. 24)

Na rozprawie z 22.04.2022 r. – bezpośrednio poprzedzającej wydanie wyroku – wnioskodawca poparł odwołanie, a pełnomocnik ZUS wniósł o jego oddalenie. (e-prot. z 22.04.2022 r.: 00:01:30, 00:42:47)

Sąd Okręgowy ustalił, co następuje:

G. D. urodził się (...) (okoliczność niesporna)

W dniu 8.11.2021 r. ubezpieczony złożył wniosek o emeryturę oraz wniosek o przyznanie prawa do rekompensaty z tytułu pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze. (okoliczności niesporne)

Decyzją z 23.11.2021 r. organ rentowy przyznał wnioskodawcy prawo do emerytury od 20.11.2021 r. (okoliczność niesporna, a nadto decyzja k. 22 akt emerytalnych)

Zaskarżoną decyzją z tego samego dnia pozwany odmówił natomiast wnioskodawcy prawa do ustalenia emerytury z uwzględnieniem rekompensaty z tytułu pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze, argumentując, że odwołujący nie wykazał za pomocą złożonych dokumentów na dzień 31.12.2008 r. stażu pracy w ilości co najmniej 15 lat pracy w tego rodzaju warunkach. Zakład nie uwzględnił wnioskodawcy żadnego z tego rodzaju okresów zatrudnienia, uznając, że świadectwa pracy z Fabryki (...) oraz (...) Przedsiębiorstwa Elektrowni i (...) nie spełniają wymogów formalnych, dodając, że brak jest informacji, że ubezpieczony wykonywał pracę w szczególnych warunkach. (decyzja k. 25 akt emerytalnych)

W pierwszym spornym okresie wnioskodawca był zatrudniony w (...) Przedsiębiorstwie (...) – Zespół (...) w Ł. od 7.09.1976 r. do 31.05.1979 r. w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku zbrojarza na budowie EC IV Ł.. W w/w zakładzie pracy wnioskodawca jako zbrojarz wykonywał przez cały czas wyłącznie prace zbrojarskie, które przeważnie polegały na wykonaniu zbrojenia stóp fundamentowych, płyty. Były to fundamenty pod elektrociepłownię.

W trakcie tego okresu zatrudnienia wnioskodawca odbył zasadniczą służbę wojskową w okresie od 27.10.1976 r. do 17.10.1978 r.

Po zakończeniu służby wojskowej wnioskodawca powrócił do pracy w w/w zakładzie pracy na tożsame stanowisko zbrojarza w dniu 15.11.1978 r., na którym nadal wykonywał w pełnym wymiarze czasu pracy jedynie prace zbrojarskie aż do zakończenia łączącego go z tym pracodawcą stosunku pracy w dniu 31.05.1979 r.

(świadectwo pracy k. 4 akt kapitałowych, kserokopia książeczki wojskowej k. 16-17, 20-21 akt emerytalnych, zeznania wnioskodawcy e-prot. z 22.04.2022 r.: 00:01:40 w zw. z 00:42:09, oryginalne akta osobowe wnioskodawcy koperta k. 36, a w nich: świadectwo pracy z 15.05.1979 r., karty obiegowe z 6.09.1976 r., z 13.12.1978 r., z 12.05.1979 r., z 21.10.1976 r., kwestionariusz osobowy z 27.05.1975 r., umowa o pracę z 7.09.1976 r., ogólne wskazówki BHP z 6.09.1976 r.)

Wnioskodawca nie posiada świadectwa wykonywania pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze z w/w okresu zatrudnienia w (...) Przedsiębiorstwie (...). (okoliczność niesporna, a nadto przyznana - zeznania wnioskodawcy e-prot. z 22.04.2022 r.: 00:01:40 w zw. z 00:42:09)

W drugim spornym okresie wnioskodawca był zatrudniony w (...) Kombinacie Budowlanym (...) w Ł. od 25.05.1979 r. do 10.05.1980 r. na stanowisku majstra zbrojarza w Zakładzie Produkcji (...) w pełnym wymiarze czasu pracy. W brygadzie, w której odwołujący pracował jako mistrz zbrojarz byli jedynie zbrojarze. Przez cały czas wnioskodawca pracował razem z podlegającymi mu pracownikami na budowie. Wnioskodawca był w pracy na budowie codziennie. Pracował na kilku budowach. Odwołujący jako majster zbrojarz nie miał w tym czasie swojego biura na budowie. Chodził do biura danej budowy. Do jego obowiązków na stanowisku majstra zbrojarza należała kontrola jakości wykonywanej pracy przez podległych mu zbrojarzy co do wykonanego przez nich zbrojenia w ramach fundamentów, zbiorników basenów. Odwołujący jako majster zbrojarz przydzielał podległym mu w brygadzie zbrojarzom prace do wykonania, zajmował się ustaleniem i zapewnieniem odpowiedniej ilości materiałów (stali) do wykonania robót zbrojarskich na budowie. Do brygady zarządzanej przez wnioskodawcę należało jedynie zamontowanie zbrojenia od fundamentów po ściany i stropy. Zbrojarze z brygady powoda wykonywali te prace po wcześniejszym wykonaniu przez inną brygadę szalunków. Wnioskodawca jako majster zbrojarz odbierał roboty wykonane przez podległych mu zbrojarzy, w ten sposób, że najpierw sporządzał notatki dotyczącego tego odbioru na brudno, które na koniec miesiąca zliczał, a następnie przekazywał do działu technicznego. Wykonanie odbioru robót na brudno zajmowało wnioskodawcy ok. 20-30 minut dziennie. Innych prac związanych z prowadzeniem dokumentacji na budowie odwołujący nie wykonywał.

(uwierzytelnione kserokopie oryginalnych dokumentów w aktach osobowych wnioskodawcy: świadectwo pracy z 10.05.1980 r. k. 38, świadectwo pracy w warunkach szczególnych z 23.03.2004 r. k. 39, umowa o pracę z 24.05.1979 r. k. 40, karta obiegowa z 22.05.1979 r. k. 41, angaż z 11.01.1980 r. k. 42, karta zmiany z 7.05.1980 r. k. 43, zaświadczenie

o zatrudnieniu i wynagrodzeniu k. 51, karty wynagrodzenia k., 52-53, zeznania wnioskodawcy e-prot. z 22.04.2022 r.: 00:01:40 w zw. z 00:42:09, zeznania świadka W. Ł. e-prot. z 22.04.2022 r.: 00:19:20)

W wystawionym w dniu 23.03.2004 r. świadectwie pracy w warunkach szczególnych, potwierdzono, że wnioskodawca był zatrudniony w (...) Kombinacie Budowlanym (...) w Ł. od 25.05.1979 r. do 10.05.1980 r. i w tym okresie stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace polegające na dozorze inżyniersko – technicznym w Zakładzie Produkcji (...), w którym jako podstawowe były wykonywane prace wyszczególnione w Wykazie A na stanowisku majster w (...) wymienionym w Wykazie A w dziale XIV poz. 24 pkt 1 stanowiącego załącznik nr 1 do zarządzenia nr 9 Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych z dnia 31.08.1983 r. w sprawie wykazu stanowisk pracy podległych Ministrowi Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach.

(świadectwo pracy w warunkach szczególnych z 23.03.2004 r. k. 39)

W trzecim spornym okresie wnioskodawca był zatrudniony w Fabryce (...) w Ł. od 2.06.1980 r. do 3.11.1994 r. w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowiskach: początkowo montera aparatów i układów hydraulicznych, a od 1.05.1988 r. montera urządzeń i instalacji wodno - kanalizacyjnej. Wnioskodawca początkowo od 2.06.1980 r. do 31.05.1990 r. pracował w D. Głównego (...), a od 1.06.1990 r. w Wydziale Utrzymania (...). Zakład pracy D. należał do resortu przemysłu lekkiego. Do zadań wnioskodawcy na stanowisku montera urządzeń i instalacji wodno - kanalizacyjnej należało zabezpieczenie wody, prawidłowości działania instalacji, czyszczenie raz na kwartał oczyszczalni ścieków. Oczyszczalnie ścieków były to zbiorniki umieszczone pod powierzchnią na głębokości ok. 3-4 m. W szczególności wnioskodawca usuwał awarie na halach produkcyjnych, wykonywał wszystkie prace związane z ocieplaniem parociągów, z awariami maszyn, naprawiał usterki, wymieniał zawory, uszczelki, montował odpływy, armatury, dbał, aby linie produkcyjnewały doprowadzoną wodę i ścieki, przepychał kanalizację z farbiarni, zajmował się instalacją przeciwdeszczową, wykonywał sieć przeciwpożarową, zajmował się wymianą rur i ich uszczelnianiem, wykonywał przeglądy i usuwał usterki przy węźle cieplnym. Wnioskodawca jako monter urządzeń i instalacji wodno - kanalizacyjnej pracował w wykopach wtedy, gdy zdarzyła się awaria hydrauliczna na terenie zakładu. W miesiącu zdarzały się 2-3 awarie. Jeżeli miała miejsce taka awaria to, wówczas konieczne było ręczne wykopanie łopatą wykopu oraz wypompowanie wody. Rury były na głębokości 2,5 - 3 m. Jeśli rura pękła trzeba było ją wymienić. Odwołujący przy usuwaniu takiej awarii spędzał w wykopie kilka dni.

(dokumentacja osobowa wnioskodawcy dołączona do akt sprawy, a w niej: zaświadczenia o zatrudnieniu i wynagrodzeniu, świadectwo pracy z 14.12.1999 r., świadectwo wykonywania pracy w warunkach szczególnych z 14.12.1994 r., zaświadczenie z 30.11.1994 r., karty pracy z podanymi stanowiskami i wydziałami, w których wnioskodawca pracował, a nadto: zeznania wnioskodawcy e-prot. z 22.04.2022 r.: 00:01:40 w zw. z 00:42:09, zeznania świadka P. B. e-prot. z 22.04.2022 r.: 00:26:04, zeznania świadka A. T. e-prot. z 22.04.2022 r.: 00:38:01)

W w/w okresie zatrudnienia w Fabryce (...) w Ł. wnioskodawca pobierał zasiłki chorobowe od 21.10.1993 r. do 6.03.1994 r., od 11.10.1994 r. do 29.10.1994 r., co łącznie daje 5 miesięcy i 29 dni okresów zasiłkowych.

(okoliczność niesporna, a nadto okoliczność przyznana - zeznania wnioskodawcy e-prot. z 22.04.2022 r.: 00:01:40 w zw. z 00:42:09, świadectwo pracy z 14.12.1999 r. k. 7)

W świadectwie pracy z 14.12.1999 r. wystawionym przez Fabrykę (...) Spółkę Akcyjną w upadłości w Ł. potwierdzono, że wnioskodawca był zatrudniony w Fabryce (...) w Ł. od 2.06.1980 r. do 30.11.1994 r. w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowiskach:

1. monter aparatów i układów hydraulicznych,
2. monter urządzeń i instalacji wodno kanalizacyjnej,

oraz wskazano, że świadectwo wykonywania pracy w warunkach szczególnych znajduje się na osobnym zaświadczeniu.

(świadectwo pracy z 14.12.1999 r. k. 7)

Wnioskodawca otrzymał dwa świadectwa wykonywania pracy w warunkach szczególnych dotyczących trzeciego spornego okresu zatrudnienia w Fabryce (...) w Ł., a mianowicie:

- wystawione 24.11.1994 r., w którym potwierdzono, że wnioskodawca wykonywała pracę w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w w/w zakładzie pracy od 2.06.1980 r. do 30.11.1994 r. w budownictwie i przemyśle materiałów budowlanych, roboty wodnokanalizacyjne oraz budowa rurociągów w głębokich wykopach pkt 1 B dla pozostałych przedsiębiorstw na stanowisku monter urządzeń i instalacji wodociągowych, kanalizacyjnych i gazowych wymienionych w Wykazie A dział V, poz. 1 B pkt 8 wykazu stanowiącego załącznik nr 1 do zarządzenia Ministra Przemysłu Chemicznego i Lekkiego nr 7 z 7.07.1987 r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w zakładach pracy resortu przemysłu chemicznego i lekkiego;

(świadectwo wykonywania pracy w warunkach szczególnych z 24.11.1994 r. k. 6)

- a ponadto wystawione 14.12.1999 r., w którym potwierdzono, że wnioskodawca wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w w/w zakładzie pracy od 2.06.1980 r. do 30.11.1994 r. stale i w pełny wymiarze czasu pracy w budownictwie i przemyśle materiałów budowlanych, roboty wodnokanalizacyjne oraz budowa rurociągów w głębokich wykopach pkt 1 b dla pozostałych przedsiębiorstw na stanowisku monter urządzeń i instalacji wodociągowych, kanalizacyjnych wymienionych w Wykazie A dział V, poz. 1 B pkt 8 wykazu stanowiącego załącznik nr 1 do zarządzenia Ministra Przemysłu Chemicznego i Lekkiego nr 7 z 7.07.1987 r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w zakładach pracy resortu przemysłu chemicznego i lekkiego.

(świadectwo wykonywania pracy w warunkach szczególnych z 24.11.1994 r. k. 8)

Powyższych ustaleń Sąd dokonał na podstawie dokumentów zawartych w aktach organu rentowego i załączonych do akt sprawy, których autentyczność i wiarygodność nie była przez strony kwestionowana, oraz na podstawie zeznań zgłoszonych przez wnioskodawcę świadków, a także przesłuchania samego odwołującego.

Sąd dał wiarę zeznaniom świadków, a częściowo również wnioskodawcy, a mianowicie w takim zakresie w jakim znalazły one potwierdzenie w innym wiarygodnym materiale dowodowym, który został powołany jako podstawa ustalonych faktów.

Jednakże na podstawie zeznań świadków P. B. i A. T., a także samego wnioskodawcy nie jest możliwe przyjęcie, że w okresie zatrudnienia w Fabryce (...) w Ł. (kluczowym ze względu na jego długość) skarżący przez cały czas pracował w szczególnych warunkach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Należy w tym miejscu z całą mocą podkreślić, że to wnioskodawca w pierwszej kolejności wskazał ww. świadków, jako osoby, które posiadają najpełniejszą i najbardziej wiarygodną wiedzę na temat faktycznie wykonywanych przez niego czynności, charakteru jego pracy i czasu jej wykonywania w tym okresie. Świadczenie ci zatem mieli potwierdzić stanowisko wnioskodawcy zawarte w odwołaniu co do wskazanych przez wnioskodawcę okoliczności. Świadczenie, co wynikało zarówno z odwołania wnioskodawcy, jak i z zeznań tych świadków na rozprawie, posiadali wiedzę na temat charakteru pracy wnioskodawcy, gdyż pracowali w spornym okresie razem z wnioskodawcą. Świadczenie widzieli zatem wnioskodawcę podczas jego pracy a tym samym dysponują bezpośrednią i wiarygodną wiedzą na temat wykonywanych przez niego obowiązków, a także warunków, w jakich praca była świadczona. Świadczenie w szczególności i logiczny sposób opisali charakter pracy wnioskodawcy, a także konkretne czynności jakie wykonywał. Z zeznań tych świadków wynika jednak, że - wbrew twierdzeniom powoda - odwołujący nie wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu jedynie prac montera instalacji wodno - kanalizacyjnych w głębokich wykopach, czyli w warunkach szczególnych, ale także cały szereg innych czynności, które do takich prac nie należały, a w tym takie czynności, których wnioskodawca mógł wykonywać jedynie poza wykopami (jak choćby usuwanie awarii maszyn na hali produkcyjnej, dbanie by linie produkcyjne mały doprowadzoną wodę i ścieki, przepychanie kanalizacji farbiarni, zajmowanie się instalacją przeciwdeszczową). Z zeznań świadków oraz

częściowo z zeznań samego wnioskodawcy wynikało zatem szereg rozbieżności w tym zakresie. Z wymienionych przez tych świadków czynności przy wykonywaniu, których widzieli wnioskodawcę, jednoznacznie wynika, że odwołujący nie stale i nie w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace w wykopie, ale również szereg innych prac poza wykopem. Niezależnie od tego z zeznań samego ubezpieczonego wynika przede wszystkim, że nawet jeśli pracował przy usuwaniu awarii w wykopach, to nie były to wykopy głębokie, bo jak zeznał miały one głębokość 2,5 m – 3 m (co zostanie szerzej omówione pod kątem kwalifikacji prawnej w dalszej części uzasadnienia), a nadto zeznał, że tego typu awarie zdarzały 2-3 razy w miesiącu, a także, że zakres prac jakie wykonywał wówczas przy usuwaniu tych awarii dotyczył również prac poza wykopem, jak choćby ręczne wykopanie łopatą wykopu. Z tych przyczyn Sąd nie dał wiary twierdzeniom odwołującego, że w zakładzie (...) wnioskodawca pracował stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wyłącznie jako monter instalacji wodno – kanalizacyjnych w głębokich wykopach, uznając, że wersja ta stoi w rażącej opozycji do zeznań świadków P. B. i A. T., jak również nie znajduje potwierdzenia nawet w zeznaniach powoda.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie nie zasługiwało na uwzględnienie.

Przedmiotem postępowania było rozstrzygnięcie, czy wnioskodawcy przysługuje prawo do rekompensaty z tytułu pracy w warunkach szczególnych.

Przepis art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (t.j. Dz. U. z 2018 r., poz. 1924 ze zm.) określa warunki nabywania prawa do emerytur i rekompensat przez niektórych pracowników wykonujących pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, zwanych „emeryturami pomostowymi”, o których mowa w art. 24 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 1383 z późn. zm.).

Stosownie do treści art. 2 ust. 5 w/w ustawy o emeryturach pomostowych, rekompensata jest to odszkodowanie za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze dla osób, które nie nabeżdą prawa do emerytury pomostowej.

W myśl art. 21 ust. 1 w/w ustawy, rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat.

Ust. 2 art. 21 stanowi, że rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Przesłanka negatywna została zawarta w art. 21 ust. 2 ustawy o emeryturach pomostowych. Jest nią nabycie prawa do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Treść art. 21 ust. 2 w/w ustawy może budzić wątpliwości i jego interpretacji należy dokonywać przy uwzględnieniu uregulowania zawartego w art. 2 ust. 5 ustawy zgodnie, z którym użyte w ustawie określenie rekompensata oznacza odszkodowanie za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze dla osób, które nie nabeżdą prawa do emerytury pomostowej. Rekompensata jest zatem odszkodowaniem za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze dla osób, które rozpoczęły pracę przed 1 stycznia 1999 r. i nie nabeżdą prawa do emerytury pomostowej, w zamian za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze (analogiczne stanowisko zajął Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 25.11.2010 r., K 27/09, OTK-A 2010, Nr 9, poz. 109).

Skoro, jak wynika z powyższego, celem rekompensaty jest łagodzenie skutków utraty możliwości przejścia na emeryturę przed osiągnięciem wieku emerytalnego przez pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, to przesłanka negatywna, o której mowa w art. 21 ust. 2 ustawy, na co wskazuje

wykładnia funkcjonalna tego przepisu, zachodzi w przypadku pobierania emerytury przyznanej w obniżonym wieku emerytalnym np. na podstawie art. 46 w zw. z art. 32 lub 39 czy też art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 14 grudnia 2015 r., III AUA 1070/15, Lex nr 1979477).

Zgodnie z art. 3 ust. 1 ustawy z 19.12.2008 r. o emeryturach pomostowych, prace w szczególnych warunkach to prace związane z czynnikami ryzyka, które z wiekiem mogą z dużym prawdopodobieństwem spowodować trwałe uszkodzenie zdrowia, wykonywane w szczególnych warunkach środowiska pracy, determinowanych siłami natury lub procesami technologicznymi, które mimo zastosowania środków profilaktyki technicznej, organizacyjnej i medycznej stawiają przed pracownikami wymagania przekraczające poziom ich możliwości, ograniczony w wyniku procesu starzenia się jeszcze przed osiągnięciem wieku emerytalnego, w stopniu utrudniającym ich pracę na dotychczasowym stanowisku; wykaz prac w szczególnych warunkach określa załącznik nr 1 do ustawy.

Ponadto zgodnie z art. 3 ust. 7 ww. ustawy, za pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze uważa się osoby wykonujące przed dniem wejścia w życie ustawy prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Wskazane odwołanie do art. 32 ustawy z 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, pozwala na stosowanie omawianych przepisów łącznie z rozporządzeniem Rady Ministrów z 7.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r., nr 8, poz. 43 ze zm.) (vide art. 32 ust. 4).

W świetle §2 ust. 1 w/w rozporządzenia oraz zgodnie z orzecnictwem Sądu Najwyższego okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stałe i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy, przy czym powyższe okoliczności pracownik jest obowiązany udowodnić (por. wyrok Sądu Najwyższego z 15 grudnia 1997 r., II UKN 417/97, (...) i US (...) i wyrok Sądu Najwyższego z 15 listopada 2000 r., II UKN 39/00, Prok. i Prawo (...)).

Stosownie do § 2 ust. 2 w/w rozporządzenia, okresy takiej pracy stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według określonego wzoru, lub świadectwie pracy.

Regulacja § 2 rozporządzenia, statuująca ograniczenia dowodowe i obowiązująca w postępowaniu przed organem rentowym, nie ma zastosowania w postępowaniu odwoławczym przed Sądem. W konsekwencji okoliczność i okresy zatrudnienia w szczególnych warunkach Sąd uprawniony jest ustalać także innymi środkami dowodowymi niż dowód z zaświadczenia zakładu pracy, w tym zeznaniami świadków (por. uchwała SN z 27 maja 1985 r. III UZP 5/85 – LEX 14635, uchwała SN z 10 marca 1984 r. III UZP 6/84 – LEX 14625).

Art. 23 ust. 1 w/w ustawy o emeryturach pomostowych, stanowi, że ustalenie rekompensaty następuje na wniosek ubezpieczonego o emeryturę.

Rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego, o których mowa w przepisach art. 173 i art. 174 ustawy o emeryturach i rentach z FUS (art. 23 ust. 2 w/w ustawy). Jako dodatek do kapitału początkowego, razem z kapitałem początkowym podlega waloryzacji.

W rozpoznawanej sprawie bezspornym jest, że wnioskodawca nie nabył prawa do emerytury pomostowej, ani prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym w związku z wykonywaniem pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze.

W n/n sprawie nie było także wątpliwości, że wnioskodawca we wszystkich trzech spornych okresach był zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy.

W przypadku pierwszego spornego okresu zatrudnienia od 7.09.1976 r. do 31.05.1979 r. w Przedsiębiorstwie (...) bezsporne jest, że wnioskodawca w ogóle nie posiada świadectw pracy w szczególnych warunkach.

Co do pozostałych dwóch spornych okresów, to ZUS zakwestionował, że praca wykonywana przez ubezpieczonego: od 25.05.1979 r. do 10.05.1980 r. w Kombinacie Budowlanym (...) w Ł. oraz od 2.06.1980 r. do 30.11.1994 r. w Fabryce (...) w Ł. była pracą w szczególnych warunkach, pomimo posiadania przez powoda świadectw pracy w szczególnych warunkach z tych okresów zatrudnienia.

Wskazać zatem należy, że samo nawet posiadanie świadectwa pracy potwierdzającego wykonywanie zatrudnienia w warunkach szczególnych organu rentowego nie wiąże i nie przesądza automatycznie o przyznaniu świadczenia emerytalnego na podstawie art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Świadectwo to w postępowaniu sądowym traktuje się jako dokument prywatny w rozumieniu art. 245 k.p.c., który stanowi dowód tego, że osoba, która go podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie. Dokument taki może być więc weryfikowany pod kątem prawdziwości wskazanych w nim faktów /por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 4 listopada 2008 r., III AUa 3113/08, LEX nr 552003; wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 30 listopada 2006 r., III AUa 466/06, OSA w K. 2007 r., Nr 3, poz. 8; wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 24 września 2008 r., III AUa 795/08, OSA B. rok 2008, Nr 4, str. 60/.

W przypadku pierwszego okresu zatrudnienia Sąd uznał, że wnioskodawca wykazał, że wykonywała stale i w pełnym wymiarze czasu pracę w warunkach szczególnych na stanowisku zbrojarza od 7.09.1976 r. do 26.10.1976 r. oraz od 15.11.1978 r. do 17.10.1979 r.

Ustawodawca zaliczył do katalogu pracy w warunkach szczególnych prace zbrojarskie, albowiem prace te zostały wymienione pod poz. 4, działu V Wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Nadto pomocniczo Sąd uwzględnił, że w Wykazie A stanowiącego załącznik do Zarządzenia nr 9 Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych z dnia 1 sierpnia 1983 r. w sprawie wykazu stanowisk pracy w zakładach pracy nadzorowanych przez Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach uprawniające do wcześniejszego przejścia na emeryturę oraz do wzrostu emerytury lub renty, pod pozycją 4 wymieniono w szczególności stanowiska pracy: zbrojarz, zbrojarza prefabrykatów.

Z zeznań wnioskodawcy i oryginalnych akt osobowych z pierwszego analizowanego okresu wynika, że odwołujący na stanowisku zbrojarza wykonywał wyłącznie pracę polegającą na pracach zbrojarskich w pełnym wymiarze czasu pracy od 7.09.1976 r. do 26.10.1978 r. i od 15.11.1978 r. do 31.05.1979 r. Innych prac w w/w okresie zatrudnienia na stanowisku zbrojarza wnioskodawca w czasie pracy nie wykonywał. Pozwany nie zakwestionował skutecznie wartości w/w dowodów, w szczególności nie podważył wiarygodności zeznań wnioskodawcy, które w całości korelowały z zachowaną dokumentacją osobową z okresu jego zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...).

Co do niezaliczonego do stażu pracy w warunkach szczególnych okresu, gdy wnioskodawca w trakcie zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) odbywał zasadniczą służbę wojskową od 27.10.1976 r. do 17.10.1978 r., to Sąd w pierwszej kolejności zważył, że okres odbywania zasadniczej służby wojskowej zalicza się do stażu pracy wymaganego do nabycia prawa do wcześniejszej emerytury tylko wtedy, gdy żołnierz był zatrudniony w szczególnych warunkach pracy przed powołaniem do odbycia tej służby albo w ustawowym terminie 30 dni od zwolnienia ze służby podjął zatrudnienie w szczególnych warunkach. Podkreślić należy, że wbrew sugestiom pozwanego organu rentowego pogląd ten ma również zastosowanie do ustalania prawa do emerytury pomostowej oraz prawa do rekompensaty (zob. wyrok SA w Lublinie z 3.11.2021 r., III AUa 710/21, LEX nr 3278495, a ponadto zob. uchwałę SN z 16.10.2013 r., II UZP 6/13, Legalis nr 2574953, postanowienie SN - Izba Pracy z 29.05.2019 r., II UK 188/18 , L.).

W judykaturze Sądu Najwyższego wielokrotnie zwracano uwagę na zasadę zakazu ustanawiania takich regulacji ustawowych oraz dokonywania takiej wykładni przepisów prawa powszechnie obowiązującego, które dopuszczałyby jakiegokolwiek pokrzywdzenie obywatela z powodu wykonywania publicznego obowiązku obrony ojczyzny (art. 85 ust. 1 Konstytucji RP). W świetle dokumentów znajdujących się w aktach osobowych powoda z pierwszego spornego okresu zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) wynika, że po zwolnieniu ze służby wojskowej w ustawowym terminie 30 dni od tego zwolnienia podjął u tego samego pracodawcy wykonywanie pracy w szczególnych warunkach na tym samym stanowisku najpóźniej w dniu 15.11.1978 r.

Powyższy warunek został zatem na gruncie rozpoznawanego przypadku spełniony.

Według Sądu Okręgowego organ rentowy niesłusznie uznał, że oparcie się przy ustalaniu stażu pracy w szczególnych warunkach na uchwale składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 16 października 2013 r., II UZP 6/13 (OSNP 2014, Nr 3, poz. 42) jest niemożliwe, ponieważ (według pozwanego) uchwała ta dotyczy wyłącznie zaliczenia okresu służby wojskowej do stażu pracy w szczególnych warunkach przy ustalaniu prawa do emerytury na podstawie art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Sąd Okręgowy nie podziela tego poglądu i pragnie za uzasadnieniem w/w uchwały Sądu Najwyższego w tym miejscu powtórzyć, że podstawy zaliczenia okresu służby wojskowej do stażu pracy w szczególnych warunkach, należy poszukiwać nie tylko w przepisach normujących prawo do świadczeń, ale również - a może przede wszystkim - w przepisach normujących służbę wojskową. Szczegółowe zasady zaliczania zasadniczej służby wojskowej do okresu zatrudnienia zostały uregulowane w przepisach normujących służbę wojskową, tj. w przepisach ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz. U. Nr 44, poz. 220 z późn. zm.), zwanej dalej "ustawą o powszechnym obowiązku obrony", w brzmieniu obowiązującym w okresie odbywania tej służby oraz w przepisach wykonawczych do tej ustawy, w tym zwłaszcza w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 22 października 1968 r. w sprawie szczególnych uprawnień żołnierzy i ich rodzin (Dz. U. Nr 44, poz. 318 z późn. zm.). Zgodnie z art. 108 ust. 1 ustawy o powszechnym obowiązku obrony, w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 stycznia 1975 r. do dnia 31 sierpnia 1979 r., w którym to okresie zasadniczą służbę wojskową odbywał ubezpieczony, czas odbywania zasadniczej lub okresowej służby wojskowej wlicza się pracownikowi do okresu zatrudnienia, w zakresie wszelkich uprawnień związanych z zatrudnieniem, jeżeli po odbyciu tej służby podjął on zatrudnienie w tym samym zakładzie pracy, w którym był zatrudniony przed powołaniem do służby. Poważniejsza zmiana nastąpiła w brzmieniu tego przepisu ujętym w tekście jednolitym ustawy (Dz.U. z 1979 r. Nr 18, poz. 111). Zmianie uległa również numeracja poszczególnych jednostek redakcyjnych ustawy, a także brzmienie niektórych przepisów. W ostatnio powołanym tekście jednolitym ustawy o powszechnym obowiązku obrony, art. 108 z tekstu pierwotnego ustawy uzyskał nową numerację - art. 120 oraz nowe brzmienie. W myśl art. 120 ust. 1 ustawy o powszechnym obowiązku obrony, pracownikowi, który w ciągu 30 dni od zwolnienia z zasadniczej lub okresowej służby wojskowej podjął pracę, czas odbywania służby wojskowej wlicza się do okresu zatrudnienia w zakładzie pracy, w którym podjął pracę, w zakresie wszelkich uprawnień wynikających z Kodeksu pracy oraz przepisów szczególnych. Sąd Najwyższy w uzasadnieniu powołanej wyżej uchwały składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 16 października 2013 r., II UZP 6/13 (OSNP 2014, Nr 3, poz. 42) zwrócił uwagę na to, że pomimo kolejnych, licznych zmian redakcyjnych ustawy o powszechnym obowiązku obrony, w dalszym ciągu obowiązywało "wliczanie" okresu odbywania zasadniczej służby wojskowej do okresu zatrudnienia w zakresie uprawnień emerytalno-rentowych. Sąd Najwyższy podkreślił, że to "wliczanie" zostało usunięte dopiero z dniem 21 października 2005 r. Taki sam pogląd został wyrażony w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 20 marca 2013 r., I UK 544/12 (Legalis nr 733539). W sprawie niniejszej bezsporne było, że wnioskodawca po odbyciu zasadniczej służby wojskowej (17 października 1978 r. został zwolniony z tej służby), powrócił do pracy na stanowisku zbrojarza w tym samym zakładzie pracy najpóźniej 15.11.1978 r., w którym był na w/w stanowisku zatrudniony przed powołaniem do odbycia zasadniczej służby wojskowej, z zachowaniem przy tym 30-dniowego terminu, o którym mowa w obowiązującym wówczas art. 106 ust. 1 ustawy o powszechnym obowiązku obrony. Tym samym i okres zasadniczej służby wojskowej musi być traktowany jako okres pracy w szczególnych warunkach.

Reasumując dotychczasowe rozważania - odwołanie w zakresie zaliczenia do stażu pracy w warunkach szczególnych okresu zatrudnienia od 7.09.1976 r. do 26.10.1976 r. przed rozpoczęciem służby wojskowej, następnie zasadniczej

służby wojskowej od 27.10.1976 r. do 17.10.1978 r., a także okresu powrotu do pracy w pierwszym zakładzie pracy od 15.11.1978 r. na to samo stanowisko zbrojarza, na którym skarżący pracował do 31.05.1979 r. tj. do zakończenia stosunku pracy z tym zakładem pracy – zasługuje na uwzględnienie.

W przypadku drugiego spornego okresu zatrudnienia od 25.05.1979 r. do 10.05.1980 r. w Kombinacie Budowlanym (...) w Ł. Sąd zważył, że z zachowanej oryginalnej dokumentacji osobowej ubezpieczonego wynika, że skarżący przez cały czas był zatrudniony w tym zakładzie na stanowisku majstra zbrojarza w Zakładzie Produkcji (...), a ponadto z zeznań świadka W. Ł. oraz samego ubezpieczonego wynika, że wnioskodawca jako majster zbrojarz w (...) był codziennie obecny na budowie, ubezpieczony pracując na stanowisku majstra zbrojarza przydzielał podległym mu w brygadzie zbrojarzom prace do wykonania, nadzorował jakość wykonania przez nich prac zbrojarskich na budowie, a także zajmował się ustaleniem i zapewnieniem odpowiedniej ilości materiałów do wykonania robót zbrojarskich (stali), wykonywał odbiory robót wykonanych przez podlegających mu zbrojarzy i sporządzał notatki dotyczącego tego odbioru, co zajmowało mu ok. 20-30 minut dziennie. Żadnych innych czynności poza pracami zbrojarskimi brygada, w której pracował wnioskodawca na stanowisku majstra zbrojarza nie wykonywał.

Odwołujący wskazał, że zgodnie ze świadectwem pracy w warunkach szczególnych z 23.03.2004 r. z drugiego spornego okresu zatrudnienia, jego pracę na stanowisku majstra zbrojarza prefabrykatów na budowie w (...) należy zaliczyć do prac w szczególnych warunkach jako pracę, która została wymieniona w Wykazie A Działu XIV, poz. 24, pkt 1 – stanowiska pracy, na których prace wykonywane są stale i bezpośrednio przy stanowiskach wymienionych w wykazie.

Pomocnicze znaczenie w tym zakresie ma wykaz zawarty w załączniku nr 1 do zarządzenia Nr 9 Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych z dnia 1 sierpnia 1983 r. w sprawie określenia stanowisk pracy, na których są wykonane prace w szczególnych warunkach, gdzie stanowisko zbrojarza i zbrojarza prefabrykatów są wymienione w Dziale V poz. 4 pkt 1 i 2 tego wykazu.

Analiza treści wykazu A do rozporządzenia Rady Ministrów z 7.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43) wskazuje, że wymieniona w poz. 24 Działu XIV – kontrola międzyoperacyjna, kontrola jakości produkcji i usług oraz dozór inżynieryjno – techniczny na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie jest pracą w szczególnych warunkach.

Sąd Okręgowy zważył, że w wyroku z 6.12.2007 r. Sąd Najwyższy (III UK 66/07; LEX nr 483283) wskazał, że czynności ogólnie pojętego nadzoru lub kontroli w procesie produkcji wykonywanej w wydziałach i oddziałach, w których zatrudnieni są pracownicy wykonujący pracę w warunkach szczególnych w rozumieniu rozporządzenia z 1983 r., w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, objęte poz. 24 działu XIV wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia RM z 7.02.1983 r., to wyłącznie te czynności, które wykonywane są w warunkach bezpośrednio narażających na szkodliwe dla zdrowia czynniki, a więc polegające na bezpośrednim nadzorze i bezpośredniej kontroli procesu pracy na stanowiskach pracy wykonywanej w szczególnych warunkach. Jeśli zatem czynności te wykonywane są w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na stanowisku pracy związanej z kontrolą międzyoperacyjną, kontrolą jakości produkcji i usług oraz dozorem inżynieryjno-technicznym, to okres wykonywania tej pracy jest okresem pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu. Natomiast, jeśli pracownik zatrudniony na stanowisku związanym z kontrolą międzyoperacyjną, kontrolą jakości produkcji i usług oraz dozorem inżynieryjno-technicznym wykonuje - poza bezpośrednim nadzorem procesu produkcji - inne czynności, w tym szeroko rozumiane czynności administracyjno-zarządzające, polegające na wykonywaniu pracy umysłowej i biurowej, istotne znaczenie z punktu widzenia uprawnień do emerytury na podstawie art. 32 ustawy emerytalnej ma ustalenie, jaką część obowiązującego czasu pracy zajmowały te czynności. We wskazanej pozycji 24 nie wymienia się stanowiska pracy, lecz odwołuje się do czynności ogólnie pojętego nadzoru lub kontroli w procesie produkcji wykonywanej w tych wydziałach i oddziałach, w których zatrudnieni są pracownicy wykonujący pracę w warunkach szczególnych, a za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na

bezpieczeństwo własne lub otoczenia. W wyroku z dnia 11.03.2009 r. (II UK 243/08, LEX nr 550990) i dnia 24.09.2009 r. (II UK 31/09, LEX nr 559949) Sąd Najwyższy słusznie wskazał, iż czynności obejmujące sporządzenie dokumentacji związanej z dozorem stanowią integralną część sprawowanego dozoru. Nie ma zatem podstaw do ich wyłączenia i traktowania odrębnie. W sytuacji, gdy dozór inżynieryjno-techniczny jest pracą w szczególnych warunkach i praca polegająca na dozorze była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, nie ma żadnej potrzeby ustalania, ile czasu pracownik poświęcał na bezpośredni nadzór nad pracownikami, a ile na inne czynności, które również były związane z tym dozorem (por. także wyroki z 6.12.2007 r., III UK 62/07; z 6.12.2007 r., III UK 66/07; z 5.05.2009 r., I UK 4/09 oraz wyroki z 30.01.2008 r., I UK 195/07, OSNP 2009 Nr 7-8, poz. 105 i z 11.03.2009 r., II UK 243/08, niepubl.).

Z tych względów Sąd uznał, że wnioskodawca za pomocą złożonych dokumentów, zeznań świadka W. Ł. i własnych wykazał również, że w drugim spornym okresie wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracę w warunkach szczególnych. Należy zaznaczyć, że ZUS nie podważał także w tym zakresie wartości dowodowej zachowanych dokumentów z drugiego spornego okresu zatrudnienia, ani dotyczących tego okresu zeznań wnioskodawcy i w/w świadka, a jedynie stwierdził, że wynika z nich, że odwołujący wykonywał inne czynności - jak odbiór robót, co jednak z wyżej omówionych przyczyn, nie może zmienić oceny, że także okres zatrudnienia od 25.05.1979 r. do 10.05.1980 r. w Kombinacie Budowlanym (...) w Ł. powinien być zaliczony do stażu pracy wykonywanej w warunkach szczególnych.

Jednocześnie należy wskazać, że nawet zaliczenie wyższej omówionych spornych okresów zatrudnienia wnioskodawcy do stażu pracy w warunkach szczególnych nie zmienia faktu, że odwołujący nie legitymuje się wymaganym co najmniej 15 letnim stażem takiej pracy i w efekcie nie prowadzi do zmiany skarżonej decyzji.

Kluczowy dla oceny zasadności odwołania okazał się bowiem ostatni sporny okres zatrudnienia w od 2.06.1980 r. do 30.11.1994 r. w Fabryce (...) w Ł., albowiem wnioskodawca nie wykazał, że w tym czasie wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracę w warunkach szczególnych polegającą wyłącznie na wykonywaniu pracy montera urządzeń i instalacji wodnokanalizacyjnych w głębokich wykopach.

Należy zaznaczyć w tym miejscu, że nie było między stronami sporu co do wyłączonych okresów zasiłkowych, które łącznie wynosiły 5 miesięcy i 29 dni, i które stanowią okoliczność przyznaną przez wnioskodawcę – powód nie skarżył w tym zakresie kwestionowanej decyzji.

Co zaś tyczy oceny analizowanego aktualnie spornego okresu zatrudnienia, gdy wnioskodawca nie przebywał na zasiłkach chorobowych to, zdaniem Sądu Okręgowego, odwołujący nie udowodnił swoich twierdzeń.

Z zachowanej dokumentacji osobowej wnioskodawcy z tego okresu zatrudnienia wynika, że powód pracował początkowo na stanowisku montera aparatów i układów hydraulicznych, a od 1.05.1988 r. montera urządzeń i instalacji wodno – kanalizacyjnej. Jednocześnie z zeznań świadków P. B. oraz A. T. wynika, że wnioskodawca poza pracą w wykopach wykonywał jako monter szereg innych czynności, jak choćby: wykonywał sieć przeciwpożarową, przepychał kanalizację z farbiarni, naprawiał jako monter na farbiarni usterki, wymieniał zawory, uszczelki, zajmował się instalacją przeciwdeszczową, usuwał usterki przy węźle cieplnym, wykonywał wszystkie prace związane z ocieplaniem parociągów, z awariami maszyn na hali produkcyjnej, dbał o to by linie produkcyjne miały dostęp do wody i odprowadzanie ścieków.

Co więcej, mimo twierdzeń wnioskodawcy, że wykonywał jako monter urządzeń i instalacji wodno – kanalizacyjnej stale i w pełnym wymiarze czasu wyłącznie prace w głębokich wykopach, wersja ta nie znajduje nie tylko potwierdzenia w zeznaniach w/w świadków, ale nawet w zeznaniach samego wnioskodawcy, który podał, że pracę w wykopach wykonywał wtedy, gdy była awaria, a także, że awarie takie miały miejsce 2-3 razy w miesiącu, a zatem nie wykonywał takich prac stale. Jednocześnie sam zeznał, że w ramach usuwania tych awarii konieczne było wykonywanie innych czynności jak choćby wykopanie rowów łopatą.

Wyjaśnić należy, że analizując treść wyjaśnień ubezpieczonego i zeznań w/w świadków, Sąd zważył, że przesłanki uprawniające do nabycia prawa do rekompensaty wymagają ścisłej wykładni i pewnego ustalenia. Nie można zatem

poprzestać tylko na uprawdopodobnieniu spełnienia określonych wymogów, lecz musi to zostać udowodnione. Ustalenie prawa do świadczenia z ubezpieczenia lub też określenie jego wysokości wymaga przedstawienia dowodów precyzyjnych, jednoznacznych i pewnych (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 stycznia 1998 r., II UKN 440/97, Lex nr 34199, wyroki Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 5 lutego 2014 r., III AUa 1368/13, Lex nr 1425488, i z dnia 10 listopada 2015 r., III AUa 718/15, Lex nr 1932000, Wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 4 czerwca 2014 r., III AUa 2284/13 Lex nr 1483742).

Powyższe stanowisko Sąd Okręgowy w pełni aprobuje, uznając, że zeznania w/w świadków i wnioskodawcy nie dają podstawy do ustalenia, że odwołujący w trakcie zatrudnienia w Fabryce (...) wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu jedynie prace montera urządzeń i instalacji wodno – kanalizacyjnych w głębokich wykopach.

Z uwagi na treść zeznań wnioskodawcy oraz w/w świadków należy podkreślić, że nie jest dopuszczalne uwzględnianie przy ustalaniu okresów pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze pracy wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, innych równocześnie wykonywanych prac w ramach dobowej miary czasu pracy - przez co tak zatrudniony nie spełnia koniecznego warunku dla uzyskania wcześniejszych uprawnień emerytalnych, jakim było stale wykonywanie pracy szkodliwej w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na zajmowanym stanowisku pracy (por. wyrok Sądu Najwyższego z 4 czerwca 2008 roku, II UK 306/07, Lex 494129).

Innymi słowy, wykonywanie również innej niż wymieniona w wykazie pracy w ramach czasu pracy uniemożliwia zaliczenie danego okresu jako okresu pracy w szczególnych warunkach. Tylko bowiem okresy wykonywania zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy wypełniają kryterium uznania pracy o cechach znacznej szkodliwości dla zdrowia lub znacznego stopnia uciążliwości, lub wymagającej wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia. Stałe wykonywanie takich prac oznacza, że krótsze dobowo (nie w pełnym wymiarze obowiązującego czasu pracy na danym stanowisku) lub okresowe, a nie stałe świadczenie pracy, wyklucza dopuszczalność uznania pracy za świadczoną w szczególnych warunkach wskutek niespełnienia warunku stałej znacznej szkodliwości dla zdrowia lub stałego znacznego stopnia uciążliwości wykonywanego zatrudnienia, o czym stanowi § 2 ust. 1 Rozporządzenia.

Oczywiście Sąd miał na uwadze, że jednocześnie nie można przepisu rozumieć w ten sposób, że oznacza on, iż pracownik ma spędzić 8 godzin dziennie na stanowisku pracy w szczególnych warunkach, bez jakichkolwiek przerw czy na posiłek, czy na odpoczynek, czy też na załatwienie potrzeb fizjologicznych. Przyjęciu, że zatrudniony pracował stale i w pełnym wymiarze czasu pracy nie niweczą także krótkotrwałe nieobecności na stanowisku pracy związane, np. ze szkoleniami, pracami biurowymi, sprawozdawczością (por. wyrok Sądu Najwyższego z 22 stycznia 2008 r., I UK 210/07, Lex nr 448175), czyli innych prac, które co prawda nie oddziaływały szkodliwie na organizm pracownika, ale stanowią integralną część (immanentną cechę) większej całości, która już daje się zakwalifikować pod określoną pozycję załącznika do rozporządzenia z 7.02.1983 r., jeżeli te inne prace mają charakter podrzędny, marginalny i sporadyczny (tak np. Sąd Apelacyjny w Łodzi w wyroku z 16.01.2014 r., IIIAUa 491/13, LEX). Taka sytuacja w realiach badanej sprawy nie ma jednak miejsca w przypadku trzeciego spornego okresu zatrudnienia w Fabryce (...).

Ponadto Sąd miał na uwadze, że nawet te prace w wykopach, o których zeznał odwołujący, nie były pracami w wykopach głębokich. Wnioskodawca przyznał, że rury były od 2,5 do 3 m w ziemi, zatem wykop nie przekraczał 3 metrów głębokości.

Odnosząc się do tej kwestii w pierwszej kolejności należy podkreślić, że w wykazie A dziale V pkt 1 załącznika do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jako prace wykonywane w szczególnych warunkach wymienione są roboty wodnokanalizacyjne w głębokich wykopach. Wymóg uznania robót instalacyjnych (wodno-kanalizacyjnych) za prace wykonywane w szczególnych warunkach, będący warunkiem koniecznym do nabycia prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym, jest spełniony zatem tylko wtedy, gdy takie zatrudnienie było wykonywane stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w głębokich wykopach. Spójnik "oraz" (podobnie jak "i") oznacza bowiem koniunkcję, a zatem wymóg prowadzenia prac w głębokich wykopach dotyczy zarówno budowy rurociągów, jak i robót

wodnokanalizacyjnych. Oznacza to, iż wyłącznie wykonywanie robót wodno-kanalizacyjnych w głębokich wykopach stanowi pracę uprawniającą do obniżenia wieku emerytalnego. Nie można zatem zaakceptować stanowiska, zgodnie z którym roboty wodnokanalizacyjne, o których mowa w dziale V poz. 1 wykazu A załącznika do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) nie muszą być wykonywane w głębokich wykopach, ponieważ określenie w tym przepisie miejsca wykonywania robót i zarazem miejsca pracy, pozostaje w koniunkcji. Występujący w zwrocie: "roboty kanalizacyjne oraz budowa rurociągów w głębokich wykopach" spójnik "oraz" decyduje o tym, iż rzeczowniki po obu jego stronach pozostają w łączności miejsca, czasu lub akcji. Dla zrozumienia treści tego przepisu należy również uwzględnić nie tylko wykładnię gramatyczną, ale kształt stylistyczny tekstu i szyk wyrazów pamiętając, że w języku polskim przy swobodnym szyku wyrazów informacje najistotniejsze często umieszczane są na końcu wypowiedzi. (tak por. SN w wyrokach z 12.03.2009 r., II UK 269/08, LEX; z 14.11.2013 r., (...) 133/13, LEX; z 29.01.2014 r., II UK 247/13, LEX; Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 26.09.2012 r., IIIAUa 349/12, LEX; Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z 8.02.2012 r., III AUa 1607/11, LEX).

Taką ocenę wzmacnia także analiza zarządzenia nr 7 Ministra Przemysłu Chemicznego i Lekkiego w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w zakładach pracy resortu przemysłu chemicznego i lekkiego z 7.07.1987 r. (Dz.Urz.MG Nr 4, poz. 7), w którego załączniku nr 1 Wykaz A Dział V poz. 1 B pkt 8 zapisano: „roboty wodnokanalizacyjne oraz budowa rurociągów w głębokich wykopach”, co oznacza, że zarówno roboty wodnokanalizacyjne jak i budowa rurociągów musi być wykonywana stale w głębokich wykopach, a następnie wymieniono poszczególne stanowiska pod pozycją „B. dla pozostałych przedsiębiorstw” w tym w pkt 8 stanowisko „monter urządzeń i instalacji wodociągowych, kanalizacyjnych i gazowych”. Innymi słowy oznacza to, że praca na każdym stanowisku wymienionym w ppkt od 1 do 21 pod pozycją B pkt 1 Działu V w/w Wykazu A musiała być wykonywana w głębokich wykopach.

Sąd Okręgowy w niniejszym składzie w pełni podziela stanowisko zaprezentowane przez cytowane wyżej orzeczenia Sądu Najwyższego i Sądów Apelacyjnych, czyniąc je własnym w rozpoznawanej sprawie.

W uzupełnieniu dodać należy, że głównym motywem przyświecającym ustawodawcy w stworzeniu instytucji przewidzianej w art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS było założenie, że praca wykonywana w szczególnych warunkach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku przyczynia się do szybszego obniżenia wydolności organizmu, dlatego też osoba wykonująca taką pracę ma prawo do emerytury wcześniej niż inni ubezpieczeni. Za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia. Praca w warunkach szczególnych to praca, w której pracownik w znaczny sposób jest narażony na niekorzystne dla zdrowia czynniki. Przepisy regulujące to prawo należy interpretować w sposób gwarantujący zachowanie celu uzasadniającego to odstępstwo. Bezwzględnie do takich prac należą prace wykonywane w głębokich wykopach, gdzie panują ekstremalne warunki jak wilgoć, brak przestrzeni, ryzyko obsunięć czy zawaleń itd. (por. wyrok SA w Szczecinie z 12.03.2015 r., III AUa 291/14, LEX).

Wykopy, w jakich wykonywał prace wnioskodawca nie spełniały wymogu głębokiego wykopu, o którym mowa w wykazie A, dział V poz. 1. Wymogiem takim jest bowiem to, aby praca polegała nie tylko na montażu sieci wodno - kanalizacyjnej, ale by była świadczona w "głębokich wykopach".

Wobec powyższego konieczne było ustalenie, czy wykop, w którym pracował wnioskodawca, tj. wykop o głębokości ok. 2,5 – 3,0 m, był wykopem głębokim. Nie każdy bowiem wykop można zakwalifikować jako wykop głęboki. Z uwagi na brak ustawowej definicji głębokiego wykopu należy się odwołać w tym miejscu do definicji "głębokich wykopów" zawartych w Geotechnice z 1987 roku prof. Z. W. (inżyniera budownictwa lądowego, specjalisty z zakresu geotechniki), czy też w Zeszytach Instytutu (...) /2007: "Warunki techniczne wykonania i odbioru robót budowlanych" część A "Roboty ziemne i budowlane". Według ww. przedstawionej literatury, wykopy pod względem ich głębokości dzieli się na: 1/ wykopy płytke - o głębokości mniejszej niż 1 metr, 2/ wykopy średnie - o głębokości od 1 do 3 metrów, 3/ wykopy

głębokie -o głębokości przekraczającej 3 metry. (zob. wyrok SA w Gdańsku z 13.09.2017 r., III AUa 151/17, LEX nr 2663048).

Wnioskodawca nie wykonywał zatem prac w głębokich wykopach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy nawet wówczas, gdy w trakcie trzeciego spornego okresu zatrudnienia w Fabryce (...) jako monter instalacji wodno - kanalizacyjnych usuwał awarie hydrauliczne w wykopach, albowiem po pierwsze, jak sam zeznał, wykonywał on w tym czasie także prace poza wykopami (kopanie wykopu łopata), a po drugie, wykonywał prace w wykopach, które nie są głębokimi wykopami w rozumieniu ww. przepisów, i które to prace takiego szkodliwego wpływu nie miały.

W efekcie Sąd uznał, że w trzecim spornym okresie zatrudnienia w Fabryce (...) wnioskodawca nie wykonywał prac wskazanych w Wykazie A dział V poz. 1, tj. robót wodnokanalizacyjnych w głębokich wykopach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, co wyklucza możliwość zaliczenia tego okresu zatrudnienia do prac w warunkach szczególnych.

Reasumując - z uwagi fakt, że ubezpieczony nie wykazał w postępowaniu odwoławczym stażu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wynoszącego co najmniej 15 lat, nie przysługuje mu prawo do rekompensaty.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., oddalił odwołanie.

A.P.